

Bryssel 28.10.2019
COM(2019) 548 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 täytäntöönpanemisesta, tuloksista
ja yleisarviosta**

1. JOHDANTO

1.1. Tausta: Euroopan kulttuuriperintö Euroopan voimavarana

Euroopan unioni nimesi vuoden 2018 kulttuuriperinnön eurooppalaiseksi teemavuodeksi (jäljempänä ”kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi 2018”).

Euroopan kulttuuriperintö muodostaa ”Euroopan yhteisen muistin, yhteisymmärryksen, identiteetin, vuoropuhelun, yhteenkuuluvuuden ja luovuuden perustan”¹. Se koostuu ”menneisyydeltä perityistä resursseista kaikissa muodoissaan ja näkökohdissaan – aineellisissa, aineettomissa ja digitaalisissa (alun alkaen digitaaliset sekä digitoidut), mukaan lukien monumentit, paikat, maisemat, taidot, käytännöt, tieto ja inhimillisen luovuuden ilmaukset, sekä julkisten ja yksityisten elinten kuten museoiden, kirjastojen ja arkistojen säilyttämistä ja hallinnoimista kokoelmista. Kulttuuriperintöön sisältyy myös elokuvaperintö².”

Alueena Euroopan unionissa sijaitsee yli kolmannes UNESCO:n maailmanperintöluettelon³ kohteista ja neljännes UNESCO:n ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luettelon⁴ kohteista. Tähän mennessä 38 kohdetta on saanut Euroopan kulttuuriperintötunnuksen⁵ roolistaan Euroopan historiassa. Sertifioituja Euroopan neuvoston kulttuurireittejä on yhteensä 33⁶. Euroopan kulttuuriperinnön digitaalinen alusta Europeana tuo yleisön saataville 54 miljoonaa kohdetta kaikkiaan 3 700 eurooppalaisesta kulttuurilaitoksesta. Kun tarkastellaan luonnonperintöä, joka on kulttuuriperinnön täysimääräinen osa, 27 000:n suojellun Natura 2000 -kohteen muodostama verkko käsittää 18 % Euroopan unionin maa-alueista ja lähes 6 % sen merialueista.

Kulttuuriperintö on myös voimavara Euroopalle. EU:n kulttuuriperinnön parissa työskentelee yli 300 000 henkilöä, ja 7,8 miljoonaa työpaikkaa EU:ssa liittyy välillisesti tähän perintöön (esim. tulkkaus- ja turvallisuuspalvelut).

Tässä kertomuksessa esitetään yleiskatsaus kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 täytäntöönpanoon ja tuloksiin 17. toukokuuta 2017 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen (EU) 2017/864⁷ 10 artiklan mukaisesti.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017D0864>

² ibid

³ <http://whc.unesco.org/en/list/?&delisted=1>

⁴ <https://ich.unesco.org/en/lists>

⁵ https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label_en

⁶ Euroopan neuvosto, 2017

⁷ Ks. edellä alaviite 1

1.2. Kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 tavoitteet

Kulttuuriperinnön eurooppalaisesta teemavuodesta (2018) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä (EU) 2017/864⁸ (jäljempänä ”teemavuotta koskeva päätös”) määritettiin teemavuoden yleis- ja erityistavoitteet.

Eurooppalaisen teemavuoden tarkoituksena oli edistää Euroopan rikkaan ja monimuotoisen kulttuuriperinnön jakamista ja arvostusta jaettuna voimavarana, lisätä tietoisuutta yhteisestä historiasta ja yhteisistä arvoista sekä vahvistaa tunnetta yhteiseen eurooppalaiseen tilaan kuulumisesta.

Eurooppalaisen teemavuoden yleisenä tavoitteena oli edistää ja tukea unionin, jäsenvaltioiden sekä alueellisten ja paikallisten viranomaisten toimia yhteistyössä kulttuuriperintöalan ja laajemman kansalaisyhteiskunnan kanssa Euroopan kulttuuriperinnön suojelemiseksi, vaalimiseksi, uudelleenkäyttämiseksi, kehittämiseksi, hyödyntämiseksi ja edistämiseksi. Eurooppalaisella teemavuodella oli erityisesti seuraavat tavoitteet:

- edistää osaltaan Euroopan kulttuuriperinnön merkitystä keskeisenä osana kulttuurista monimuotoisuutta ja kulttuurienvälistä vuoropuhelua (...);
- vahvistaa suoran ja välillisen taloudellisen potentiaalinsa ansiosta Euroopan kulttuuriperinnön merkitystä yhteiskunnalle ja taloudelle (...);
- edistää kulttuuriperintöä tärkeänä tekijänä unionin ja kolmansien maiden välisissä suhteissa⁹ (...).

1.3. Eurobarometri-tutkimus: Eurooppalaiset ja kulttuuriperintö

Eurooppalaisen teemavuoden valmistelemiseksi vuoden 2017 lopulla tehtiin asiaa käsittelevä erityiseurobarometri-tutkimus¹⁰. Sen tarkoituksena oli arvioida kulttuuriperintöä koskevia eurooppalaisten asenteita ja mielipiteitä.

Tutkimuksessa ilmeni, että eurooppalaisten mielestä

- kulttuuriperintö on tärkeä heille henkilökohtaisesti (84 %) samoin kuin heidän paikallisyhteisölleen (84 %), alueelleen (87 %), maalleen (91 %) ja koko Euroopan unionille (80 %);
- kansallisten viranomaisten tulisi ohjata Euroopan kulttuuriperinnölle enemmän resursseja (74 %), ja viranomaisten, EU mukaan luettuna, olisi tehtävä kaikki mahdollinen kulttuuriperinnön suojelemiseksi;

ja että eurooppalaiset ovat ylpeitä kulttuuriperinnöstä (82 %) ja uskovat sen voivan parantaa elämänlaatua (71 %) ja lisäävän tunnetta kuulumisesta Eurooppaan (70 %).

2. KULTTUURIPERINNÖN EUROOPPALAISEN TEEMAVUODEN 2018 TÄYTÄNTÖÖNPANO

Kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 täytäntöönpanoon omaksuttiin hajautettu lähestymistapa.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017D0864>

⁹ Päätös (EU) 2017/864

¹⁰ https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/special-eurobarometer-europeans-and-cultural-heritage_en

2.1. Kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 hallinto

Eurooppalaisen teemavuoden koordinoinnista kansallisella tasolla vastasivat ”kansalliset koordinaattorit”, jotka edustivat osallistuvia maita, toisin sanoen kaikkia 28:aa jäsenvaltiota ja yhdeksää assosioitunutta maata (Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Pohjois-Makedonia, Islanti, Montenegro, Norja, Sveitsi, Georgia ja Serbia).

Euroopan tasolla eurooppalaisen teemavuoden täytäntöönpano oli Euroopan komission (jopa 15 pääosaston), Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston, alueiden komitean ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean yhteinen ponnistus. Komissio oli vastuussa eurooppalaisen teemavuoden koordinoinnista unionin tasolla.

Komissiota avusti ryhmä, joka koostui avoimen osallistumispyynnön jälkeen avoimessa ja läpinäkyvässä menettelyssä valituista 38 kansalaisjärjestöstä (jäljempänä ”sidosryhmäkomitea”). Myös UNESCO ja Euroopan neuvosto osallistuivat tähän.

Vuosina 2017–2018 komissio järjesti kuusi sidosryhmäkomitean ja kansallisten koordinaattorien tapaamista eurooppalaisen teemavuoden toteutuksen koordinoimiseksi. Euroopan parlamentin edustajia osallistui tapaamisiin tarkkailijoina.

2.2. Talousarviovarat

Kulttuuriperinnön eurooppalaista teemavuotta 2018 varten vuosille 2017–2018 osoitettiin talousarviovaroja yhteensä 8 miljoonaa euroa edellä mainitun päätöksen (EU) 2017/864 mukaisesti. Suurin osa talousarviovaroista käytettiin Luova Eurooppa -ohjelman alaisen yhteistyöhankkeita koskevan ehdotuspyynnön rahoittamiseen (4,8 miljoonaa euroa). Lisäksi komissio tuki näillä talousarviovaroilla eurooppalaisia hankkeita, kuten kulttuuriperintöä koskeville toimille määritettävien EU:n laatuvaatimusten parissa Rakennusmuistomerkkien ja historiallisten alueiden kansainvälisen neuvoston (ICOMOS) kanssa tehtävää työtä¹¹, WeAre#EuropeForCulture -hanketta¹², Euroopan neuvoston kanssa toteutettavaa Faro Way -hanketta¹³ ja nuorten voimaannuttamista kulttuuriperinnön alalla koskevaa EU:n ja UNESCO:n yhteishanketta¹⁴ sekä tiedotuskampanjaa ja Eurobarometri-tutkimusta¹⁵ (kaikki yhteensä 2,8 miljoonaa euroa). Jäljelle jääneet talousarviovarat osoitettiin erilaisiin tuki- ja koordinoititoimiin.

3. KESKEISET TOIMET

3.1. Tiedotuskampanja

EU:n tasolla järjestettiin aiheesta tiedotuskampanja. Sen pääasiallisena kohdeyleisönä olivat kouluikäiset lapset (10–15-vuotiaat) ja nuoret (15–25-vuotiaat).

Kaikille EU:n jäsenvaltioille näiden kielillä toimitettu tiedotusaineisto koostui visuaalisesta ilmeestä ja logosta, jotka oli suunniteltu erityisesti eurooppalaista teemavuotta varten kaikilla 24:llä EU:n kielellä, tunnuslauseesta ”Kulttuuriperintömme: kun mennyt kohtaa tulevan”, verkkosivuista¹⁶, painetusta ja audiovisuaalisesta tiedotusmateriaalista kaikilla EU:n kielillä

¹¹ <http://openarchive.icomos.org/2083/>

¹² <https://www.photoconsortium.net/we-are-europeforculture/>

¹³ <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/the-faro-way>

¹⁴ <https://en.unesco.org/news/new-network-young-cultural-heritage-professionals-emerges-unescoue-project>

¹⁵ http://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2150_88_1_466_ENG

¹⁶ <https://europa.eu/cultural-heritage/>

sekä opettajille tarkoitetuista työkaluista¹⁷. Lisäksi joka toinen kuukausi ilmestyi uutiskirje, joka tavoitti yli 8 000 henkilöä (tilaajia oli eniten Espanjassa, Italiassa, Belgiassa, Kreikassa ja Ranskassa).

Sosiaalisen median kampanja tavoitti noin 18 miljoonaa henkilöä, joista suurin osa oli nuoria (18–24-vuotiaita ja 25–34-vuotiaita, joista kummastakin ikäryhmästä tavoitettiin noin 31–35 prosenttia). Vuonna 2018 #EuropeForCulture esiintyi 146 000 kertaa eri sosiaalisissa medioissa.

Kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi sai myös paljon huomiota perinteisissä painetuissa medioissa (26 544 artikkelia, joita luki verkossa keskimäärin 5,3 miljoonaa henkilöä). ARTE tarjosi Kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi 2018 -soittolistaa viidellä kielellä.

3.2. Jäsenvaltioiden ja EU:n tasolla toteutetut tapahtumat ja aloitteet

Vuonna 2018 järjestettiin kaikkiaan yli 23 000 tapahtumaa, joihin osallistui yli 12,8 miljoonaa henkilöä (11,7 miljoonaa osallistui jäsenvaltioiden ja sidosryhmien järjestämiin tapahtumiin ja 1,1 miljoonaa osallistui EU:n toimielinten järjestämiin tapahtumiin)¹⁸. Kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi 2018 -tunnus myönnettiin yli 13 000 tapahtumalle (joista 2 300 pelkästään Irlannissa).

Lisäksi teemavuodessa mukana olevat kolmannet maat toteuttivat yli 620 aloitetta ja tapahtumaa, jotka keräsivät yli 600 000 osallistujaa.

Sidosryhmäkomitean 38 jäsentä, UNESCO mukaan luettuna, ja Euroopan neuvosto toteuttivat 475 tapahtumaa ja aloitetta, joihin osallistui lähes 400 000 henkilöä. Yksi tärkeimmistä aloitteista oli Euroopan kulttuuriperintöhuippukokous ”Sharing Heritage Sharing Values”, joka pidettiin Berliinissä kesäkuussa 2018 ja joka huipentui yli 2 200 kansalaisen ja järjestön allekirjoittamaan Berliinin toimintakehotukseen ”Cultural Heritage for the Future of Europe”¹⁹.

Euroopan parlamentti järjesti Euroopan kulttuuriperintöä käsittelevän korkean tason konferenssin ja parlamenttien välisen valiokuntakokouksen. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea ja alueiden komitea järjestivät myös useita aihetta käsitteleviä tapahtumia ja toteuttivat tiedotustoimia.

3.3. EU:n rahoittamia hankkeita ja 10 eurooppalaista aloitetta

Komissio esitti Luova Eurooppa -ohjelman alaisuudessa aihetta käsittelevän ehdotuspyynnön. Sen tuloksena saaduista 77 hakemuksesta valittiin 29 ylikansallista yhteistyöhanketta yhteisarvoltaan 4,8 miljoonaa euroa²⁰.

Vuonna 2018 Luova Eurooppa -ohjelman yhteydessä julkistettu yhteistyöhankkeita koskeva ehdotuspyyntö oli myös avoin kulttuuriperintöä koskeville hankkeille. Pyyntö tuloksena Luova Eurooppa -ohjelman kautta vuonna 2018 myönnettiin yhteensä 10,3 miljoonaa euroa

¹⁷ <https://europa.eu/learning-corner/>

¹⁸ Arviot perustuvat neljännesvuosittaisiin seurantakertomuksiin, kuten EU:n jäsenvaltioiden kansallisilta koordinaattoreilta ja sidosryhmäkomitean jäsenorganisaatioilta kerättyihin tietoihin, ja EU:n toimielimiltä saatuihin tietoihin.

¹⁹ <http://www.europanostra.org/wp-content/uploads/2018/06/Berlin-Call-Action-Cultural-Heritage-Future-Europe.pdf>

²⁰ Pyyntöä keskityttiin kahteen aiheeseen: yhteiseen eurooppalaiseen tilaan kuulumisen tunteen vahvistamiseen (12 hanketta – 41 % kokonaisrahoituksesta) ja kulttuuriperinnön edistämiseen taiteellisen luomistyön innoittajana (17 hanketta – 59 % kokonaisrahoituksesta).

35 kulttuuriperintöhankkeelle, kun vastaavat määrät vuonna 2016 olivat 4,9 miljoonaa euroa ja 16 hanketta.

Lisäksi kulttuuriperintöä koskevat toimet saivat huomattavasti rahoitusta useista EU:n ohjelmista, kuten päätöksen (EU) 2017/864 8 artiklassa säädetään. Eurooppalainen teemavuosi oli vuoden 2018 Erasmus+ -ohjelman monialainen painopiste, ja kyseisestä ohjelmasta myönnettiin lähes 92 miljoonaa euroa 965:lle kulttuuriperintöä käsittelevälle yhteistyö- ja liikkuvuushankkeelle.

Arviolta 6 miljardia euroa osoitettiin alun perin kulttuuriperintöön liittyviin hankkeisiin koheesiorahastosta kaudella 2014–2020. Ajantasaiset tiedot Euroopan aluekehitysrahaston kulttuuriperintöä koskeviin toimiin myöntämästä rahoituksesta esitetään cohesiiondata-verkkosivustolla²¹. Vuosina 2018 ja 2019 Horisontti 2020 -ohjelmasta osoitettiin lähes 100 miljoonaa euroa kulttuuriperintöä käsitteleviin tutkimushankkeisiin. LIFE-ohjelman kautta ympäristölle myönnetyllä EU:n rahoituksella, jossa keskitytään Natura 2000 -alueisiin, oli myös tärkeä asema eurooppalaisen teemavuoden aikana, samoin kuin kulttuurimatkailua koskevilla ohjelmilla²² ²³ ja kansalaisuusohjelmilla Kansalaisten Eurooppa -ohjelman alaisuudessa.

Yhteisessä maatalouspolitiikassa tuettiin myös monia maaseudun kulttuuriperintöön liittyviä aloitteita Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston kautta.

Lisäksi komissio jatkoi vuonna 2018 poliittista ja taloudellista tukeaan Europeanalle, Euroopan kulttuuriperinnön digitaaliselle alustalle.

Täydentääkseen näitä rahoitustoimia komissio toteutti pitkän aikavälin hankkeita ja poliittisia aloitteita kymmenellä eri aihealueella (jäljempänä ”10 eurooppalaista aloitetta”). Ne pantiin täytäntöön yhteistyössä Euroopan neuvoston, UNESCO:n sekä muiden kumppaneiden ja sidosryhmäjärjestöjen kanssa.

3.4. Ylikansalliset aloitteet

Kulttuuriperinnön eurooppalaisena teemavuonna 2018 oli meneillään useita rajat ylittäviä eurooppalaisia aloitteita, joita sidosryhmät ja kansalliset koordinaattorit olivat käynnistäneet.

Sellaisia olivat esimerkiksi Europa Nostran (25 maan) toteuttama #Ode2JoyChallenge²⁴; European Route of Industrial Heritage -verkoston toteuttama ”Work It Out”²⁵, jossa 3 000 nuorta tanssi samanaikaisesti 10 maassa eri puolilla Eurooppaa, ja Future of Religious Heritage -verkoston koordinoima ”The Torch Initiative”²⁶, jossa kerättiin uskonnolliseen perintöön liittyviä henkilökohtaisia muistoja ja tarinoita.

Kaksi esimerkkiä jäsenvaltiojohtoisista aloitteista, jotka levisivät ympäri Eurooppaa, ovat Ranskan kulttuuriministeriön organisoima ”Rendez-vous aux Jardins”²⁷ (16 maata) ja Saksan kulttuuriperintökomitean (Deutsches Nationalkomitee für Denkmalschutz) käynnistämä ”Ringing the Bells”²⁸ (800 kirkonkelloa 25 maassa soi samanaikaisesti kansainvälisenä rauhanpäivänä 21. syyskuuta 2018).

²¹ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/9gyi-w56p>

²² Yritysten kilpailukykyä ja pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskeva ohjelma https://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_fi

²³ 02 02 77 21 Valmistelutoimi – Kulttuuriin liittyvä valtioiden välinen eurooppalainen matkailutuote

²⁴ <https://www.europanostra.org/ode-joy-challenge/>

²⁵ <https://www.erih.net/projects/erih-dance-event-work-it-out/>

²⁶ <https://www.frh-europe.org/projects/frh-torch/more-information/>

²⁷ <https://rendezvousauxjardins.culture.gouv.fr/>

²⁸ <https://sharingheritage.de/en/projects/friede-sei-ih-erst-gelaeute-ringing-the-bells/>

3.5. Eurooppalaisen teemavuoden 2018 maailmanlaajuinen ulottuvuus

Eurooppalaisella teemavuodella oli maailmanlaajuinen ulottuvuus. Länsi-Balkanin maat (Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Pohjois-Makedonia, Montenegro ja Serbia) sekä Georgia, Islanti, Norja ja Sveitsi olivat mukana teemavuodessa.

Eurooppalaisena teemavuonna tuettiin myös kulttuuriperintöä koskevien valmiuksien kehittämistä maailmanlaajuisesti²⁹.

EU:n valtuuskunnat kaikkialla maailmassa osallistuivat teemavuoden kansainvälisen näkyvyyden lisäämiseen eri toimilla.

4. POLIITTISET TULOKSET EU:N TASOLLA

Eri puolilla Eurooppaa ja sen ulkopuolella järjestettyjen tapahtumien lisäksi eurooppalainen teemavuosi tuotti lukuisia aikaansaannoksia ja poliittisia tuloksia.

4.1. Osallistuminen kulttuuriperinnön vaalimiseen

Eurooppalaisen teemavuoden aikana käynnistettiin useita aloitteita, joilla sekä nuoremmat että vanhemmat sukupolvet, ammattilaiset ja paikallisyhteisöt yritetään saada osallistumaan kulttuuriperinnön ja sen eurooppalaisen ulottuvuuden vaalimiseen. Aikaansaannoksiin kuuluivat muun muassa seuraavat:

- Euroopan kulttuuriperintöpäivien yhteydessä 30 miljoonaa ihmistä osallistui 60 000 erityistapahtumaan, jotka oli omistettu eurooppalaiselle teemavuodelle³⁰;
- Europeana-alustassa toteutettiin useita saavutettavuustoimia kulttuuriperintölähteiden digitaalisen saatavuuden tukemiseksi;
- Euroopan komission myöntämiin Esteetön kaupunki 2019 -palkintoihin³¹ kuulunut erityispalkinto, joka myönnettiin Vilborgille (Tanska) ja Monteverdelle (Italia) esteettömyyden parantamisesta vammaisille;
- Euroopan komission yhteinen tutkimuskeskus kehitti uusia välineitä, joilla voidaan edistää kansalaisten osallistumista kulttuuriperinnön vaalimiseen: ”Story Maps” -verkkoalusta³² (interaktiivista ja helposti saatavilla olevaa tietoa EU-johtoisista kulttuuriperintöä koskevista aloitteista Euroopassa) ja ”Cultural gems”³³ -sovellus (jossa voidaan jakaa ja lisätä tietoa eurooppalaisten kaupunkien kulttuuritiloista);
- ”Kulttuuriperintö” oli vuoden 2018 painopisteala eurooppalaisten opettajien ja koulujen eTwinning-yhteisössä. E-Twinning-kirja ”Europe’s cultural heritage through eTwinning”³⁴ sisälsi esimerkkejä hankkeista ja toimista; päätöskonferenssiin osallistui 600 henkilöä;

²⁹ - Hankkeita: tuen antaminen kulttuuriperinnön alan toimijoista koostuvan kestävän verkoston luomiselle ”Western Balkans cultural heritage route” -verkoston kautta;
- valmiuksien kehittäminen Irakissa, Libyassa, Syyriassa ja Jemenissä tapahtuvan kulttuurisineiden laittoman kaupan, ryöstämisen ja tuhoamisen torjumiseksi UNESCO:n kanssa toteutettavassa yhteishankkeessa
- ja keskeisten kehitystavoitteiden käsitteleminen Iranissa, Afganistanissa ja Keski-Aasiassa Silk Road Heritage Corridors -hankkeissa (rahoitustuki 3,4 miljoonaa euroa)
<https://en.unesco.org/silkroad/about-silk-road>

³⁰ Kirjanen ”Euroopan kulttuuriperintöpäivät 2018: 101 tapahtumaideaa” -

https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/101-event-ideas-european-heritage-days_fi

³¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=fi&pubId=8208&furtherPubs=yes>

³² <http://eu-commission.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=e3e538d4e4b743c8a6bc7a363fbc2310>

³³ <https://culturalgems.jrc.ec.europa.eu>

³⁴ <https://www.etwinning.net/eun-files/Online%20-%20eTwinning%20publication%2024.09.2018.pdf>

- kaikilla EU-kielillä julkaistut välineet (Toolkit) ja verkkopeli, joilla autettiin minkä tahansa aineen opettajia tuomaan kulttuuriperintö luokkahuoneisiin³⁵;
- 15 000 nuorta eurooppalaista tutustui Euroopan kulttuuriperintöön DiscoverEU-pilottialoitteella.
- Nuoret olivat vapaaehtoisina mukana kulttuuriperintöön liittyvissä hankkeissa Euroopan solidaarisuusjoukkojen kautta.

4.2. Kulttuuriperinnön kestävyys

Vuonna 2018 Euroopan komissio ja kumppanijärjestöt toteuttivat erilaisia toimia kulttuuriperintökysymysten sisällyttämiseksi ympäristö-, arkkitehtuuri- ja suunnittelupolitiikkaan. Aikaansaannoksiin kuuluivat muun muassa seuraavat:

- Leeuwarden julistus³⁶ rakennetun kulttuuriperinnön mukautuvasta uudelleenkäytöstä;
- luettelo parhaista käytännöistä Euroopan aluekehitysrahastosta, myös Interreg-ohjelmista, tehtävien investointien käytössä, jotta tehostetaan kulttuuriperinnön suojelua, uudelleenkäyttöä ja edistämistä³⁷;
- kertomus³⁸ kulttuuriperinnön ja Natura 2000³⁹-verkoston välisistä yhteyksistä⁴⁰;
- toimintapoliittisia suosituksia⁴¹ kestävää kulttuurimatkailua sekä kestävästä kulttuurimatkailun uutta määritelmää varten;
- 18 eurooppalaiselle matkailun huippukohteelle⁴² myönnettiin EDEN-palkinto paikallisiin aineellisiin kulttuurivarantoihinsa perustuvan erityisen matkailutarjonnan kehittämisestä⁴³;
- yhteistyössä UNESCO:n kanssa toteutettu ”World Heritage Journeys in the EU” -aloite, joka yhdistää 34 ikonista ja vähemmän tunnettua UNESCO:n maailmanperintökohdetta 19:ssä Euroopan maassa⁴⁴;
- 6 ylikansallisella hankkeella, joilla oli 46 tuensaajaa, edistettiin Euroopan kulttuuriperintöön liittyviä ylikansallisia matkailutuotteita, joissa käytetään luoviin aloihin liittyviä teknologioita⁴⁵;
- ”Barcelonan julistus”⁴⁶, jolla pyritään parantamaan matkailun yhteiskunnallisten ja kulttuuristen vaikutusten kestävyyttä ja kilpailukykyä Euroopassa.

4.3. Kulttuuriperinnön suojelu

Kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 aikana aloitettiin laaja-alaisia toimia kulttuuriperinnön suojelun parantamiseksi Euroopan tasolla. Aikaansaannoksiin kuuluivat muun muassa seuraavat:

³⁵ https://europa.eu/learning-corner/sites/teachers2/files/files/eych-2018-toolkit-teachers_fi.pdf

³⁶ https://europa.eu/cultural-heritage/news/declaration-adaptive-reuse-built-heritage-adopted_en

³⁷ E-kirja ”Connecting Cultures, Connected Citizens” -

<http://www.interact-eu.net/library/e-book-connecting-cultures-connected-citizens/pageflip>

³⁸ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

³⁹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

⁴⁰ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/case_study_natura2000_cultural_heritage.pdf

⁴¹ Avointa koordinoitimenetelmää käyttävän kestävästä kulttuurimatkailusta käsittelevän työryhmän suositukset. Ks.

https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/sustainable-cultural-tourism-recommendations_en

⁴² https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/about/themes_fi#y2017

⁴³ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/about/themes_fi#y2017

⁴⁴ <https://visitworldheritage.com/en/eu/>

⁴⁵ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/29223>

⁴⁶ NECSTour-verkoston aloitteesta yhteistyössä Euroopan matkailukomission, Europa Nostran ja Eurooppalaisen kulttuurimatkailuverkoston kanssa European Heritage Alliance 3.3:n tukemana.

Ks. <http://necstour.eu/news/barcelona-declaration-“better-places-live-better-places-visit”-necstour’s-legacy-2018-european>

- yhteistyössä ICOMOS:n⁴⁷ kanssa kehitetyt laatuperiaatteet EU-rahoitteisille toimenpiteille, jotka saattavat vaikuttaa Euroopan kulttuuriperintöön (”European quality principles for EU-funded interventions with potential impact upon cultural heritage”);
- kulttuuriperinnön suojelemista luonnon ja ihmisen aiheuttamilta katastrofeilta koskeva tutkimus (”Safeguarding Cultural heritage from Natural and Man-Made Disasters”), jossa kartoitettiin ensimmäistä kertaa EU:n tason strategioita ja välineitä, joilla tuetaan katastrofiriskien vähentämistä koskevan Sendain kehyksen täytäntöönpanoa ja autetaan parantamaan jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä⁴⁸;
- tutkimushankkeet ja valmiuksien kehittämishankkeet, joilla pyritään parantamaan ymmärrystä kulttuuriperintöön kohdistuvista katastrofiriskeistä⁴⁹ ja vahvistamaan ennalta ehkäiseviä toimia;
- tutkimus kulttuuriomaisuuden laittomasta kaupasta ja käytettävissä olevista teknologioista sen torjumiseksi; ymmärryksen parantaminen tästä rikollisesta toiminnasta ja sen torjumiskeinoista⁵⁰;
- yhteistyössä UNESCO:n kanssa Euroopan oikeus- ja lainvalvontaviranomaisia varten kehitetyt välineet kulttuuriomaisuuden laittoman kaupan torjumiseksi⁵¹;
- arviointi mahdollisuudesta edistää EU:n maanseurantaohjelman, Copernicuksen, käyttöä kulttuuriperinnön suojelemiseen, seurantaan ja hallintaan⁵²;
- kulttuuriperinnön ja historiallisten suojelukohteiden alojen aktivoiminen Pariisin sopimusta tukeviin ilmastotoimiin Climate Heritage Mobilization -tapahtumassa. Tapahtuma järjestettiin Global Climate Action Summit -ilmastohuippukokouksen 2018 yhteydessä yhteistyössä ICOMOS:n kanssa⁵³.

4.4. Innovointi

Eurooppalaisen teemavuoden 2018 aikana käynnistettiin laaja-alainen toimenpide, jolla edistettiin innovatiivisten ja huipputeknologisten ratkaisujen löytymistä kulttuuriperintöalaan liittyviin haasteisiin. Aikaansaannoksiin kuuluivat muun muassa seuraavat:

- julkaisu ”Policy Review: Innovation in Cultural Heritage Research”⁵⁴, Cordisin Results Pack -julkaisu ”Heritage at Risk: EU research and innovation for a more resilient cultural heritage”⁵⁵ sekä julkaisu ”Innovative solutions for Cultural Heritage”⁵⁶;

⁴⁷ <http://openarchive.icomos.org/2083/>

⁴⁸ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8fe9ea60-4cea-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-71040971>

⁴⁹ katastrofiriskien vähentämistä koskevan Sendain kehyksen tavoitteen C (suoria taloudellisia tappioita koskeva arviointi) mukaisesti https://www.unisdr.org/files/43291_sendaiframefordrren.pdf

⁵⁰ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d79a105a-a6aa-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>

⁵¹ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000266098>

⁵² https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/220f385f-76bd-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en?WT.mc_id=Selectedpublications&WT.ria_c=677&WT.ria_f=3988&WT.ria_ev=search

⁵³ <https://www.globalclimateactions Summit.org/events/cultural-heritage-network-2/>

⁵⁴ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1dd62bd1-2216-11e8-ac73-01aa75ed71a1>

⁵⁵ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1dcbe60b-79ba-11e8-ac6a-01aa75ed71a1/>

⁵⁶ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2a7477b0-e988-11e8-b690-01aa75ed71a1/language-en>

- julkaisu ”Fostering cooperation in the European Union on skills, training and knowledge transfer in cultural heritage professions” - kulttuuri- ja koulutuslaitoksille laadittu hyviä käytäntöjä koskeva käsikirja⁵⁷;
- uuden kulttuurialojen ja luovien alojen toimintaa Euroopan kaupungeissa mittaavan seurantavälineen (”Cultural and Creative Cities Monitor”)⁵⁸ valmistelu;
- EU:n ja Euroopan neuvoston STEPS-pilottihanke⁵⁹, jossa pyritään tutkimaan osallistavan hallinnan toteutuskelpoisia malleja;
- EU:n ja Euroopan neuvoston yhteishanke ”The Faro Way: enhanced participation in cultural heritage”⁶⁰.
- EU:n asiantuntijaryhmän kertomus kulttuuriperinnön osallistavasta hallinnasta⁶¹.

5. KULTTUURIPERINTÖÄ KOSKEVA EUROOPPALAINEN TOIMINTAKEHYS - SEURANTA

Turvataksaan sen, että eurooppalaisella teemavuodella on vaikutusta politiikkaan pitkällä aikavälillä, Euroopan komissio julkaisi 5. joulukuuta 2018 kulttuuriperintöä koskevan eurooppalaisen toimintakehyksen⁶² (SWD (2018) 491), jossa määritetään yhteinen suunta kulttuuriperintöön liittyville toimille Euroopan tasolla, lähinnä EU:n politiikoissa ja ohjelmissa.

Toimintakehys jäsentyy neljän periaatteen, viiden pilarin ja 65 toimen ympärille.

Kulttuuriperintöä koskevan eurooppalaisen toimintakehyksen neljä periaatetta ovat ihmiskeskeinen lähestymistapa, kulttuuriperinnön sisällyttäminen kaikkeen unionin politiikkaan, näyttöön perustuva päätöksenteko ja sidosryhmien välinen yhteistyö.

Viisi toiminta-aluetta ovat seuraavat:

- Kulttuuriperintö osallistavan Euroopan hyväksi: osallistumismahdollisuus ja saavutettavuus kaikille
- Kulttuuriperintö kestävän Euroopan hyväksi: älykkäitä ratkaisuja yhtenäistä ja kestävää tulevaisuutta varten
- Kulttuuriperintö kestokykyisen Euroopan hyväksi: uhanalaisen kulttuuriperinnön suojeleminen
- Kulttuuriperintö innovatiivisen Euroopan hyväksi: osaamisen ja tutkimuksen hyödyntäminen
- Kulttuuriperintö vahvempien maailmanlaajuisten kumppanuuksien edistäjänä: tehostetaan kansainvälistä yhteistyötä.

Kehyksessä perustetaan myös uusi komission kulttuuriperintöä käsittelevä sidosryhmien välinen asiantuntijaryhmä⁶³, joka toimii foorumina kuulemiselle ja Euroopassa harjoitettavaa kestävä ja osallistavaa kulttuuriperintöpolitiikkaa koskevien parhaiden käytäntöjen vaihtamiselle.

6. KOKONAISARVIOINTI

⁵⁷ <https://publications.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/e38e8bb3-867b-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-98656174>

⁵⁸ <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/>

⁵⁹ <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/cultural-heritage-and-diversity>

⁶⁰ <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/-/new-joint-project-the-faro-way-enhanced-participation-in-cultural-heritage->

⁶¹ <https://publications.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/b8837a15-437c-11e8-a9f4-01aa75ed71a1/language-en>

⁶² <https://ec.europa.eu/culture/sites/culture/files/library/documents/staff-working-document-european-agenda-culture-2018.pdf>

⁶³ https://ec.europa.eu/culture/news/call-applications-cultural-heritage-forum_en

Eurooppalaisen teemavuoden aikana pystyttiin lujittamaan kulttuuriperinnön eurooppalaista ulottuvuutta.

Bukarestissa 16. huhtikuuta 2019 antamassaan julistuksessa EU:n kulttuuriministerit totesivat,⁶⁴ että ”kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 menestys perustui asianmukaiseen sidosryhmien väliseen hallintakehykseen, selkeään tiettyjen aiheiden painottamiseen, yhteiskuntiemme eri osatekijöiden osallistumiseen ja rajat ylittävään yhteistyöhön”⁶⁵.

He pitivät myönteisenä kulttuuriperintöä koskevaa eurooppalaista toimintakehystä ja antoivat tukensa tätä alaa koskevien EU:n toimien jatkamiselle toimintakehyksessä määritettyjen linjojen mukaisesti.

Euroopan parlamentti tuki voimakkaasti eurooppalaista teemavuotta ja kulttuuriperintöä edistävien lisätoimien toteuttamista EU:n tasolla. Keskustellessaan teemavuoden tuloksista kulttuuri- ja koulutusvaliokunnassa sen jäsenet myönsivät teemavuoden olevan yksi nykyisen komission merkittävimmistä onnistumisista sekä poliittisten aloitteiden että täytäntöönpanon osalta. He kiittivät yhdennetty hoito -mallia ja sidosryhmien välisen yhteistyön henkeä ja kehittivät toteuttamaan kunnianhimoisia jatkotoimia⁶⁶.

7. PÄÄTELMÄ

Kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi on vaikuttanut myönteisesti siihen, että Euroopan kulttuuriperintö mielletään suurena voimavarana Euroopalle. Korostamalla Euroopan kulttuuriperintöä EU:n ja kansallisen tason asialistalla ja saamalla toimijat liikkeelle laajalla rintamalla teemavuosi edisti kulttuurien välistä keskustelua siitä, mitä yhteistä Euroopalla on.

Kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden tulosten perusteella ja ottaen huomioon eurooppalaisessa toimintakehyksessä yksilöidyt periaatteet komissio toteuttaa edelleen yhdessä jäsenvaltioiden ja kulttuuriperintöalan sidosryhmien kanssa pitemmän aikavälin visiota Euroopan kulttuuriperinnön hoitamisesta, vaalimisesta ja kehittämisestä.

⁶⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/39209/190416-bucharest-declaration-on-the-role-of-culture-in-building-europes-future.pdf>

⁶⁵ <https://www.consilium.europa.eu/media/39209/190416-bucharest-declaration-on-the-role-of-culture-in-building-europes-future.pdf>

⁶⁶ Kulttuuri- ja koulutusvaliokunnan (CULT) kokous 2. huhtikuuta 2019, <http://europarl.europa.eu/live/en/committees/video?event=20190402-0900-COMMITTEE-CULT>